

Daniela RUSU-MOCĂNAȘU*

PREJUDECĂȚI ȘI STEREOTIPURI REFERITOARE LA CELIBATARI

Abstract

Prejudice against and stereotypes of single persons

The mentalities about unmarried individuals changes with the increase of their number in the total population. This article highlights some of the stereotypes and prejudices commonly met in the cognition of this type of person.

Keywords: unmarried, celibacy, stereotype, prejudice

Imaginea celibatarului prezintă o valență dublă, oscilând între bine-rău, dezirabil-indezirabil. Pe de o parte, avem o viziune încântătoare, când persoana căreia îi este alocat statutul de „celibatar” este invidiată de către cei/cele căsătoriți/te pentru libertatea, autonomia individuală și beneficiile independenței. Însă, pe de altă parte, există o portretizare dezolantă a celibatului, care se concentrează asupra dimensiunii singurătății.

Dar cine sunt celibatarii? Biserica utilizează termenul pentru a desemna starea de a fi necăsătorită a unei persoane care nu a mai fost vreodată căsătorită. Catolicismul distinge între celibatul laic și cel eclezial, în ambele cazuri desemnându-se o persoană care este liberă să aleagă, din rațiuni religioase, să rămână celibatară (Hardon, 2013).

Sub aspect juridic, celibatul este o categorie de statut civil. Definirea celibatarului se realizează în raport cu persoanele care sunt căsătorite. Din punct de vedere al stării civile, a fi celibatar înseamnă a nu fi căsătorit, nici divorțat, nici văduv (De Blic, 2007).

Termenul „celibatar” este utilizat social pentru a desemna ansamblul persoanelor care trăiesc singure sau care nu trăiesc în cuplu, în opoziție cu ansamblul persoanelor care trăiesc în cuplu sau în familie. Însă non-căsătoria nu interzice viața în cuplu (De Singly, 1991, p. 75). Populația desemnată prin acest termen este eterogenă, fiind formată din grupul de persoane care nu au avut vreodată vreo legătură de căsătorie și nu au nici în prezent, grupul de

*Lector univ. dr., Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

Analele Universității Dunărea de Jos din Galați, fasc. XX, Sociologie, nr. 9, 2014, pp. 65-68.

persoane care au trăit în cuplu fără a fi căsătorite, dar în prezent nu mai trăiesc în cuplu și din grupul de persoane care trăiesc în cupluri fără a fi căsătorite. În unele situații se acordă conceptul de celibat cu o accepțiune mai puternică, înțelegând prin celibatari persoane care nu au avut contacte sexuale. O altă accepțiune consideră celibatarul o persoană singură, care nu trăiește în sânul familiei sale de origine și care nu a trăit în cuplu până acum.

Din punct de vedere statistic, celibatarii sunt delimitați ca persoane care nu au mai fost căsătorite niciodată, incluși în categoria persoanelor singure, fiind considerați după statutul civil, care arată că „o persoană care trăiește singură este o persoană necăsătorită” (Lardellier, 2007, p. 17). Analizele statistice clasifică celibatul, după categoria de vârstă, în celibat definitiv și celibat „de așteptare”. Celibatul definitiv include ansamblul persoanelor necăsătorite și care nu au fost căsătorite vreodată și au depășit vârsta de 50 de ani. Celibatul „de așteptare” sau provizoriu include toate persoanele căsătorite a căror vârste se situează între vârsta minimă legală a căsătoriei (care diferă de la o țară la alta) și 50 de ani.

Reprezentările despre celibatari variază odată cu definițiile termenului. În funcție de dimensiunea pe care se focalizează portretizarea stării de a fi celibatar, imaginea de ansamblu atașată persoanei în cauză poate fi pozitivă sau negativă. Redăm mai jos câteva dintre prejudecățile și stereotipurile prin prisma cărora se filtrează cunoștințele despre această categorie de persoane.

- *Celibatarii sunt persoane „egoiste”*: „fata bătrână” sau „băiatul bătrân” sunt persoane suspectate de a fi responsabile pentru celibatul lor datorită egoismului și împietrirea inimii. Figurile lor sunt asociate unui eșec social.

- *Celibatarii sunt persoane „vicioase”*: sunt persoane suspectate de a avea un „viciu ascuns”, de a fi incapabili de a-și găsi un soț/soție. Imaginea lor este asociată unei vieți ratate, pline de frustrări.

- *Stereotipul singurătății absolute*: persoanele singure sunt amorale, susceptibile de ceva, sunt de multe ori compătimate pentru singurătate.

Cercetările arată că această problemă este mai complicată decât pare, că, pe de o parte, există persoane care se simt singulare, care regretă faptul de a nu avea cu cine să împartă bucurii și necazuri, dar această stare nu este o stare permanentă. Persoanele singure trăiesc momente de singurătate, dar ei caută de obicei companie, nu rămân singure: chiar dacă nu au un partener stabil, ele găsesc persoane la care să apeleze în anumite situații, cu care să facă schimb de opinii, cu care să petreacă timp liber etc. Aceste persoane sunt, de obicei, printre membrii familiei de origine, colegi de școală, de serviciu, cei care

frecventează biserica în cazul credincioșilor practicanți (alți enoriași), printre vecini etc. În afară de aceste variante informale, există dezvoltate în societate o serie de instituții create pentru aceste persoane (ex. cluburi, agenții de publicitate care pun în legătură persoanele singure etc.).

- *Stereotipul „fluturului”*: persoanele singure schimbă adesea partenerii de viață sexuală, în special persoanelor divorțate. Acest stereotip este infirmat de cercetători, care arată că dorința de a avea o relație stabilă este puternică la aceste persoane; ele doresc o relație stabilă, însă nu o pot avea și/sau întreține, pentru că, în general, între voință (dorință) și posibilitatea materială de a o realiza este o diferență. Stereotipul ascunde o gândire de tip voluntarist, când se consideră că un individ este suficient să dorească ceva ca acel ceva să se realizeze. Se consideră că indivizii doresc să fie singuri și, ca atare, sunt singuri. Pentru femeile singure, reprezentările, imaginile sociale sunt mai dure. Cercetătorii americani arată că femeile în această situație sunt percepute ca ființe incomplete, demne de milă sau dispreț și sunt suspectate de defecte care le fac incapabile de a se căsători. Femeile singure sunt acceptate din punct de vedere profesional (în S.U.A.) ca membre ale ordinilor religioase, personal domestic (menaj, bucătar etc.) și profesoare. În afara acestor profesii, femeile singure sunt sancționate social. În unele cazuri, femeile singure situate în afara acestor profesii, în general, sunt judecate, suspectate de a fi lesbiene sau de a întreține relații sexuale imorale, în afara căsătoriei, întâmplătoare, cu parteneri multipli etc.;

- *Stereotipul absenței constrângerilor*: celibatarul este persoana emancipată care deține autonomie individuală și independență. Viața sa este una frumoasă, fără griji, fără probleme, căci este singur, liber și fără să iubească, prin urmare nu este constrâns. Cuplurile căsătorite îi invidiază pentru: gustul pentru libertate - „liberi în totalitate” (absența compromisurilor și a obligațiilor constrângătoare) - și costurile reduse. Celibatul pare a fi situația ideală pentru „dezvoltarea propriei identități”, lăsând timp pentru introspecție sau pentru a permite frecventarea diferitelor medii sau întâlnirea diferitelor persoane. Celibatul de astăzi este o opțiune valorizată. El oferă independență, libertate, aventură, toate oportunitățile de a construi o viață exaltantă. Pare a fi imaginea emancipării și antiteza vieții de rutină;

- *Celibatarii sunt din ce în ce mai numeroși*: or, dacă am contoriza doar celibatarii, numărul lor nu este într-atât de mare. Procentul celibatarilor depinde de definiția pe care o acceptăm; creșterea fenomenului nu este nouă, nu se datorează de ieri. Încă de la începutul anilor '60, numărul lor a început să crească constant.

- *Celibatul este cel mai nou rău al secolului*: celibatul nu este calificat din punct de vedere moral, ci numai în registrul sociologic. Creșterea celibatului indică de fapt creșterea individualismului, respectiv căutarea individului de se realiza, înainte de toate, pe sine; în valorizarea condițiilor autonomiei și performanței sale, atât personale, cât și profesionale, primează înflorirea personală față de logica colectivă ce prevala în societățile anterioare, prin urmare o caracteristică a omului postmodern.

Reprezentările sociale ezită între reprezentările negative și o anume atracție pe care o exercită stilul de viață al persoanei singure, un stil de viață perceput ca mai lejer, mai liber, mai lipsit de responsabilitate, pentru unii chiar un stil de viață care exprimă o opțiune pentru schimbare și, de aici, este un stil de viață (opțiune) care are o anume respectabilitate. Ca și coabitările, în calitate de stil alternativ nonconformist, celibatul este o conduită orientată valoric, o conduită valorizată. La americani atracția față de viața de unul singur (*single life*) este în creștere.

BIBLIOGRAFIE

- De Blic, D., 2007, *Le célibat incertain. Un point de vue sociologique*. Articol prezentat la LE CÉLIBAT. *Conférences de Carême* disponibil online la http://www.ndarche.org/car_2007_2.html
- Lardellier, P., 2006, *Les célibataires*. Paris: Le Cavalier bleu.
- De Singly, F., 1991, Le célibat contemporain. Hibert, L și Roussel, L. *La nuptialité: Évolution récente en France et dans les pays développés: actes du IXe Colloque national de démographie*. Paris: Institut National d'Études Démographiques.
- Hardon, J.A., 2013, *Modern Catholic dictionary*. New York: Random House LLC.